

2008. LXII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / SOPRONI KÖNYVESPOLC / Fedeles Tamás: A pannonhalmi konvent hiteleshelyi működésének oklevéltára I. (1244–1398). Szerk. Dreska Gábor. Győr, 2007.

Fedeles Tamás: A pannonhalmi konvent hiteleshelyi működésének oklevéltára I. (1244–1398). Szerk. Dreska Gábor. Győr, 2007.

Újabb értékes kötet látott napvilágot a Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványaként 2007 őszén, ugyanis a Források, feldolgozások 6. köteteként a pannonhalmi Benedek-rendi apátság által a 14. század végéig kibocsátott hiteleshelyi oklevelek kritikai kiadását vehetik kézbe a medievisták, s a korszak története iránt érdeklődők. A kötet anyagát Dreska Gábor, az ELTE oktatója készítette elő kiadásra, aki közel egy évtizede foglalkozik Pannonhalmi közhitelű oklevéladásával; ebben a témakörben számos mérvadó tanulmányt publikált e munkát megelőzően is.

A Szent Márton hegyen 996-ban létesült apátság a 13. század első felében kapcsolódott be a közhitelű oklevéladásba, s ezáltal a speciálisan magyar hiteleshelyi intézményhálózat meghatározó tagjává vált. Jelen kötet egy nagyobb vállalkozás első darabja, amely a monostor hiteleshelyi oklevéladásának 1244-es kezdetétől 1398-ig bezárólag közli a közhitelű okleveleket. A közreadó által három kötetesre tervezett sorozat célja ugyanis nem kevesebb, minthogy valamennyi középkori pannonhalmi hiteleshelyi diplomát közreadja. Az okleveles anyag mennyisége, illetőleg a kiadás módja mindenképpen indokoltá teszi egy kisebb sorozat megjelentetését, hiszen a 301 kiadványt tartalmazó első kötet terjedelme magában is közel 400 oldalt tesz ki.

A kiadás módja mindenképpen üdvözlendő, hiszen napjainkban elsősorban regeszták formájában kerül kiadásra a középkori okleveles anyag. Természetesen nem vitatva el az oklevelek tartalmi kivonatos közzétételének létjogosultságát, mégis teljes mértékben egyetértek Dreska Gáborral az anyag közreadási formája tekintetében. Ugyanis egy közhitelű oklevéladást végző intézmény tevékenységének, illetőleg az általa kibocsátott oklevelek teljességre törekvő elemzésének *conditio sine qua non*-ja egy az adott intézmény valamennyi hiteleshelyi kiadványát teljes terjedelmében magában foglaló corpus létrehozása. Teljes joggal utal Dreska többek közt az oklevelek formulás részeire, amelyek elemzése alapvető fontosságú a hiteleshelyi működés vizsgálata során, ám ezen részek – a műfaji sajátosságból adódóan – nem szerepelnek a regeszta-kiadványokban. E mellett sok esetben számos *terminus technicus* sem található meg az egyes kivonatokban. Ugyancsak öröndetesnek tartom, hogy az eredetiben, átírásban, illetve tartalmi átírásban fennmaradt diplomák mellett valamennyi említésből ismert oklevél – mint pl. az ügyvédvalló levelek – is szerepel az oklevéltárban. Szintén a kiadó teljességet célzó törekvését mutatja, hogy azon okleveleket is felvette a kötetbe, melyek már korábban publikálásra kerültek.

A munka előszavában (7–15. o.) a szerző részletesen bemutatja célkitűzését, tekintetbe véve a korábbi hiteleshelyi oklevélkiadásokat is, s ugyancsak részletesen olvashatunk a szövegközlés módszereiről. Az irodalom- és rövidítésjegyzéket követően (16–18. o.) kezdődik az oklevéltár (21–334. o.), amely a következő módon közli a szövegeket: Minden kiadvány előtt a keltezését követő rövid tartalmi kivonat kapott helyet, majd az oklevél állagára vonatkozó megjegyzéseket, ill. a külföldön olvasható információkat követi a jelzet, a korábbi kiadások és/vagy regeszták könyvészeti adatai, sőt esetenként az egyes kiadványok reprodukciójának lelohelye is. Ezt követően olvashatjuk a diploma teljes szövegét. Jelentősen megkönnyíti a felhasználást az oldalak bal margóján elhelyezett, a sorok számozását ötösével feltüntető skála. Az adott kiadvány szövegének jobb megértését segítő legfontosabb megjegyzések, kiegészítések és javítások a lábjegyzetekben kerültek elhelyezésére.

Az oklevéltár első függelékében (335–352. o.) kapott helyet azon 13 kiadvány – többségükben hatósági megkeresések –, melyek szorosan kapcsolódnak a konvent közhitelű oklevéladásához. Szintén jelentősen segíti a kutatók munkáját a második függelék (353–358. o.), hiszen ebben valamennyi oklevelet felsorolta a szerző, melyek nem pannonhalmi kiadványok, ám az oklevéltárban szerepelnek. A kötetet helynév-mutató (359–364. o.) és német nyelvű tartalmi összefoglaló (369–370. o.) zárja.

A mind tartalmi, mindpedig formai szempontból igényes kötetet bátran ajánlom az érdeklődők figyelmébe, s egyúttal bízom abban, hogy a nem túl távoli jövőben a tervezett sorozat további kötetei is napvilágot látnak.

2008. LXII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM / SOPRONI KÖNYVESPOLC / Schuller Balázs: “Soproni srác” a képen. Erwin A. Schmidl – Ritter László: The Hungarian Revolution 1956. Wellingborough: Osprey, 2006.

107 Schuller Balázs: “Soproni srác” a képen. Erwin A. Schmidl – Ritter László: The Hungarian Revolution 1956. Wellingborough: Osprey, 2006.

Sajnálatos módon történelmünk idegen – és azon belül is elsősorban angol – nyelvű publikálásában meglehetősen lemaradásban vagyunk a környező országok szakembereivel szemben, ezért örvendetes minden minőségi tartalommal megjelenő kiadvány, nem is beszélve arról, ha az soproni vonatkozásokat is tartalmaz. Ugyanakkor még örvendetesebb lenne, ha ilyen megjelenésekre nem csak a nagy évfordulók – mint a vizsgált könyv témájául szolgáló 1956-os magyar forradalom jubileuma – kapcsán kerülne sor. A fent említett lemaradásunkat egy érzékletes példával jellemezném: pécsi középkorász kollégámtól hallottam, hogy jelenkori horvát szerzők kénytelenek bizonyos résztémákban még ma is Hóman Bálintnak az 1940-es években német nyelven megjelent írásaira támaszkodni, mert hasonlót nem találnak a kortárs magyar szerzőktől – idegen nyelven.

Vizsgálatunk tárgya profi munka. Már-már azt mondhatnánk, futószalagról került le, hiszen az 1968-ban létrejött és kizárólag hadtörténelemmel, haditechnikával, katonai viselettörténettel foglalkozó brit Osprey kiadó mára 1500 kiadványt tudhat maga mögött, s az 1984-ben elindult Elit sorozat – melyhez ez a könyvecske is tartozik – is a 157-es sorszámánál tart.¹⁷⁹⁽¹⁷⁹⁾ A mennyiség senkit se tévesszen meg! Ezek a kiadványok világ-szerte elismertek, s keresettek, másként nem is működhetne kiadójuk (melynek eladási számairól nem is álmodhatna magyar kiadó). A különböző alsorozatok különböző igényeket szolgálnak ki, az Elit széria kifejezetten egy-egy hadi eseménnyel foglalkozik, a legújabb kutatási eredmények felhasználásával röviden áttekinti azt, majd a lehető legszélesebb forrásalapon bemutatja az ott alkalmazott taktikákat, eszközöket és felszereléseket. Teszi mindezt a modern ember vizuális igényeit teljes mértékben kiszolgáló fotókkal (a tárgyalt kötetben még a nehezen megszerezhető Erich Lessing-fotográfiákból is látható néhány), színes ábrákkal és művészi kivitelű színes táblákkal.

A profi cég profi szerzőgárdát is igényel. Jelen esetben egy osztrák – Erwin A. Schmidl (az osztrák Nemzetvédelmi Akadémia Stratégiai Kutatások Intézetének munkatársa, több korszakkal foglalkozó mű szerzője)¹⁸⁰⁽¹⁸⁰⁾ – és egy magyar – Ritter László (az MTA TTI munkatársa) történést kértek fel a mű megírására, akik nyilvánvalóan otthonosan mozogtak mind a témában, mind hazájuk közgyűjteményeiben. A köszönetnyilvánításból kiderül, hogy Ritter László az összes hazai közintézményt felkereste, amely a témába vágó anyaggal rendelkezik, sőt neves hazai (Rainer M. János, Murber Ibolya¹⁸¹⁽¹⁸¹⁾) és külföldi szakértőkkel is lektoráltatta a kéziratot. Az illusztrátor személyében viszont hajthatatlannak bizonyult az angol szerkesztőség, hiába ajánlott a Hadtörténeti **108**Múzeum egy